Lietas Nr. A420239324
A42-00105-26/22
ECLI:LV:ADRJRIT:2026:0130.A420239324.5.S

Administratīvā rajona tiesa

Rīgas tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2026.gada 30.janvārī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese Sandija Audzere,

piedaloties /Persona A/ pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Aināram Vīnkalnam, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ģenerālprokuratūras pārstāvei prokurorei Dainai Stirānei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /Persona A/ tiktu atlīdzināti kriminālprocesā Nr. 16870003218 nodarītie zaudējumi 8271 ASV dolāri jeb 7740,03*euro*, tiem papildus piemērojot inflācijas koeficientu, kopējā summa 9968,35 *euro*.

Aprakstošā daļa

[1] Kriminālprocesa Nr. 16870003218 virzītājs – Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – birojs) amatpersona Andrejs Lisenko – 2020.gada 31.martā pieņēma lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu pret pieteicēja /Persona A/ tēvu /Persona C/, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377. panta 5. punktu. 2021.gada 25.martā procesa virzītājs lēmumu atcēla un pieņēma lēmumu par pieteicēja iesaistīšanu kriminālprocesā mirušā tēva reabilitācijai. 2023.gada 25.maijā procesa virzītājs, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 392. panta otro daļu, pieņēma lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu pret pieteicēja tēvu uz reabilitējošiem apstākļiem.

Pieteicējs, pamatojoties uz Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumu (turpmāk – Kaitējuma atlīdzināšanas likums), vērsās Ģenerālprokuratūrā ar iesniegumu par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu.

Ar Ģenerālprokuratūras 2024.gada 16.februāra lēmumu pieteicēja iesniegums noraidīts. Lēmumā norādīts, ka kaitējuma atlīdzināšanu var prasīt pati persona, pret kuru kriminālprocess izbeigts nereabilitējošu apstākļu dēļ, bet ne šīs personas tuvinieki.

[2] Pieteicējs nepiekrita minētajam lēmumam un vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Ar tiesneša 2024.gada 5.aprīļa lēmumu pieteikumu atteikts pieņemt. Atteikums pamatots ar Administratīvā procesa likuma 191. panta pirmās daļas 8. un 11. punktu, jo pieteicējs atkārtoti vērsies ar pieteikumu, kura pieņemšanu tiesnesis jau atteicis, un pieteicējam nav subjektīvo tiesību prasīt tēvam nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu. Pieteicējs par tiesneša lēmumu iesniedza blakus sūdzību.

Ar Senāta 2024.gada 30.oktobra lēmumu lietā Nr. SKA-595/2024 atcelts Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024.gada 5.aprīļa lēmums daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteicēja pieteikumu par kriminālprocesā nodarīto zaudējumu 8271 ASV dolāru jeb 7740,03 *euro* atlīdzināšanu, un jautājums par pieteikuma virzību šajā daļā nodots jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai. Pārējā daļā 2024.gada 5.aprīļa lēmums atstāts negrozīts. Senāta lēmumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

Pirmkārt, personai ir tiesības lūgt zaudējumu atlīdzināšanu, pamatojoties uz Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2. panta otro daļu, ja kriminālprocesā personai tiek izņemta manta, pēc tam tā tiek atdota un tiek konstatēts, ka šī manta kriminālprocesā ir sabojāta. Persona, kurai ir tiesības lūgt atlīdzināt zaudējumus, var arī nebūt tā persona, pret kuru ir uzsākts kriminālprocess. Tā var būt jebkura persona, kurai kriminālprocesā tiek izņemta un sabojāta manta.

Otrkārt, apstāklim, ka izņemtie naudas līdzekļi piederējuši pieteicēja tēvam, nevis pašam pieteicējam, nav izšķirošas nozīmes, vērtējot pieteicēja subjektīvās tiesības prasīt zaudējumu atlīdzināšanu, jo procesa virzītāja 2022.gada 7.janvāra lēmums par naudas atdošanu adresēts pieteicējam un izpildīts attiecībā pret pašu pieteicēju. Minētajā lēmumā norādīts, ka naudas līdzekļi atdoti pieteicējam kā personai, kas iestājusies kriminālprocesā sava tēva reabilitēšanai un bauda no likuma izrietošās tiesības. Attiecīgi zaudējumi, ja tādi ir, nodarīti pašam pieteicējam. Tādēļ uz pieteicēja tiesībām prasīt zaudējumu atlīdzināšanu jāraugās atsevišķi iepretim pieteicēja tiesībām prasīt atlīdzināt citai personai kriminālprocesā nodarīto kaitējumu.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 12.novembra lēmumu pieņemts pieteicēja pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu atlīdzināti kriminālprocesā Nr. 16870003218 nodarītie zaudējumi 8271 ASV dolāri jeb 7740,03 *euro*.

[3] Administratīvā rajona tiesa skata lietu attiecīgajā daļā, ņemot vērā Senāta paustās atziņas. Attiecībā uz konkrēto lietas daļu, pieteicējs pieteikumu pamatojis ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja ieskatā nepastāv strīds, ka kriminālprocess Nr. 16870003218 izbeigts uz pieteicēja tēva reabilitējoša pamata, kas saskaņā ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 1. panta pirmo daļu un 4. panta pirmās daļas 2. punktu ir pamats prettiesiski nodarīto zaudējumu un kaitējuma atlīdzināšanai. Kriminālprocesa likuma 77. panta trešā un ceturtā daļa paredz personai, kura iestājusies par mirušās personas reabilitāciju, Kriminālprocesa likumā paredzētās tiesības. Kriminālprocesa likuma 612. panta pirmā daļa paredz, ka personas reabilitācijas gadījumā kriminālprocess notiek, ievērojot Kriminālprocesa likumā noteikto vispārējo kārtību, tajā skaitā aptverot tiesības saņemt atlīdzinājumu par kriminālprocesā nodarīto zaudējumu un kaitējuma atlīdzināšanu. Pieteicēja ieskatā ir secināms, ka tēvam ir bijis tiesiskais pamats saņemt atlīdzinājumu, jo neviena tiesību norma neparedz situāciju, kurā personai būtu liegtas iespējas saņemt attiecīgu atlīdzinājumu.

[3.2] Kriminālprocesa ietvaros par zaudējumiem cita starpā atzīstami arī sabojātie skaidras naudas līdzekļi 8271 ASV dolāru jeb 7740,03 *euro* apmērā, kā sakarā neviena valsts institūcija nav pielikusi nekādas pūles, lai risinātu šo jautājumu. Nav strīda, ka tēvam ar kriminālprocesu nodarīti zaudējumi. Ja tēvs būtu dzīvs, viņam pienāktos zaudējumu atlīdzinājums, tādējādi palielinot viņa mantu, kuru ir mantojis pieteicējs.

[4] 2024.gada 12.decembrī Ģenerālprokuratūra sniegusi paskaidrojumu par pieteikumu. Ģenerālprokuratūra paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, norādot turpmāk minēto.

[4.1] Ģenerālprokuratūras ieskatā jautājums par zaudējumu atlīdzināšanu netiek risināts pareizajā kārtībā, proti, konkrētajā gadījumā nav pamata iesniegumu skatīt Kaitējuma atlīdzināšanas likumā noteiktajā kārtībā.

Prettiesiska rīcība jākonstatē tajā procesā, kurā ir radies kaitējums. Atkāpes no minētā pieļaujamas, ja tiesiskais regulējums neparedz objektīvu iespēju personai panākt kaitējumu izraisošās rīcības prettiesiskuma izvērtējumu pamatprocesā (sk. *Senāta 2021.gada 8.novembra lēmums lietā Nr. SKA-619/2021, ECLI:LV:AT:2021:1108.A420229019.10.L*).

Kriminālprocesā iesaistītajai personai Kriminālprocesa likumā ir paredzētas tiesības iesniegt sūdzību par kriminālprocesu veicošās amatpersonas rīcību vai nolēmumu. Līdz ar to kriminālprocesā ir paredzēts mehānisms,

kā panākt kaitējuma izraisošās rīcības prettiesiskuma izvērtējumu.

[4.2] Jautājums saistībā ar sabojāto naudu bija risināms Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā, izmantojot tās tiesības, kas pieteicējam bija piešķirtas kā personai, kas iestājās procesā mirušas personas reabilitācijai. Lēmumu, ar kuru bojātās naudas zīmes tiktu aizvietotas vai pārskaitītas bezskaidrā naudā, var pieņemt tikai procesa virzītājs kriminālprocesā.

[4.3] Kriminālprocesa likuma 240. panta piektajā daļā noteikta procesa virzītāja rīcība ar lietiskajiem pierādījumiem, aptverot arī gadījumus, kad lietisko pierādījumu nav iespējams atdot. Tiesību normas jēga ir atjaunot situāciju, kāda pastāvējusi pirms iestāde veica privātpersonai piederoša īpašuma izņemšanu. Principi, kas aptver šos jautājumus, būtu attiecināmi arī uz gadījumiem, kad konkrētai mantai nav noteikts lietiskā pierādījuma statuss.

Ja lietisko pierādījumu nevar atgriezt īpašniekam, procesa virzītājs: 1) veic nepieciešamās darbības ekonomiskajā apgrozībā neizmantojamo naudas zīmju apmaiņai pret derīgām naudas zīmēm, tas ir, atgriež tādas pašas sugas un kvalitātes priekšmetu; 2) ja apmaiņa nav iespējama, samaksā mantas vērtību, kāda pastāvēja atlīdzināšanas dienā. Kārtība, kā atlīdzināt naudas summu personai *euro*, ja naudas zīmes nevar ieskaitīt deponēto līdzekļu kontā un tās nav derīgas apmaiņai vai norēķiniem, noteikta 2011.gada 27.decembra Ministru kabineta noteikumos Nr. 1025 “Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu” (turpmāk – noteikumi Nr. 1025).

[5] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis prasību uzturēja, norādot uz pieteikumā ietverto argumentāciju, vienlaikus grozīja prasījumu, lūdzot 8271 ASV dolāriem piemērot inflācijas koeficientu, tādējādi kopējā atlīdzināmā summa ir 9968,35 *euro*. Pieteicēja pārstāvis tiesas sēdē uzrādīja tiesai bojātās naudas zīmes. Savukārt atbildētāja pusē pieaicinātā iestāde prasību neatzina, minot rakstveidā sniegto pamatojumu. Papildus norādot, ka nav pamats piemērot inflācijas koeficientu, jo bojātās naudas zīmes ir uzskatāmas par mantu, līdz ar to nav pamats piemērot Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 12. panta sesto daļu.

Tiesas sēdē tika nopratināts liecinieks – A. Lisenko.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 249. pantam tiesa taisa spriedumu par pieteicēja norādīto pieteikuma priekšmetu, nepārsniedzot prasījuma robežas. Pieteicējs ir prasījis atlīdzināt kriminālprocesā nodarītos zaudējumus 9968,35 *euro,* ko veido kriminālprocesuālo darbību rezultātā izņemtās un ekspertīzes rezultātā sabojātās naudaszīmes 8271 ASV dolāri jeb 7740,03 *euro* un inflācijas izraisītais naudas vērtības kritums.

[7] No lietas materiāliem konstatējams, ka birojā 2018.gada 12.novembrī tika uzsākts kriminālprocess Nr. 16870003218, kura ietvaros pieteicēja tēvs /Persona C/ tika atzīts par aizdomās turēto. 2018.gada 11.decembrī /Persona C/ dzīves vietā tika veikta kratīšana, kuras laikā cita starpā tika izņemti 8271 ASV dolāri. Kriminālprocesa ietvaros ASV dolāru banknotēm tika veikta kompleksā DNS un daktiloskopiskā ekspertīze. Ekspertīzes veikšanai iesniegtās banknotes tika apstrādātas ar ninhidrīna šķīdumu (Ninhidrīna metode), kā rezultātā uz naudas zīmēm esošie sviedru-tauku uzslāņojumi iekrāsojās violetā krāsā, iekrāsojot arī naudas zīmes tumši purpursarkanā krāsā. Pēc /Persona C/ nāves kriminālprocesa virzītājs A. Lisenko 2021.gada 26.martā pieņēma lēmumu atzīt pieteicēju par personu, kura iestājas par mirušas personas /Persona C/ reabilitāciju (lietas 88. lapa), un 2022.gada 7.janvārī pieņēma lēmumu atdot pieteicējam kratīšanas laikā izņemtos 8271 ASV dolārus (lietas 59.60. lapa). Pēc tam, kad vairākas kredītiestādes atteicās pieteicējam izsnigtos 8271 ASV dolārus apmainīt pret*euro* valūtu, norādot, ka tās ir bojātas, pieteicējs vērsās birojā ar lūgumu izsniegt kratīšanas laikā izņemtos dolārus tādās naudas vienībās, kas var būt apgrozāmas ekonomiskajā apritē (lietas 89. lapa). Kriminālprocesa virzītājs pieteicēja iesniegumu 2022.gada 8.februārī pārsūtīja izskatīšanai Ģenerālprokuratūrai, kura atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 17.panta pirmās daļas 1.punktam ir atbildīgā lēmējiestāde (lietas 83.-84. lapa). Ģenerālprokuratūra 2022.gada 9.maijā nekonstatē pamatu atlīdzinājuma piešķiršanai, jo daktiloskopiskās ekspertīzes veikšanā nav pieļauti pārkāpumi (lietas 57.-58. lapa). 2023.gada 25.maijā kriminālprocess tiek izbeigts (lietas 9.12. lapa). 2023.gada 17.novembrī pieteicējs atkārtoti vērsās Ģenerālprokuratūrā ar iesniegumu par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, tostarp lūdzot atlīdzināt biroja amatpersonu prettiesiskas rīcības rezultātā nodarītos zaudējumus 8271 ASV dolārus

(lietas 23.29. lapa). Ar Ģenerālprokuratūras 2024.gada 16.februāra lēmumu (lietas 6.lapa) pieteicēja iesniegums noraidīts.

[8] Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantu ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

Kaitējuma atlīdzināšanas likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumu un nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ (likuma 1. panta pirmā daļa).

Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2. panta otrā daļa noteic, ka šā likuma noteikumi piemērojami arī šajā likumā tieši neminētos gadījumos, ja kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā privātpersonai nodarīts kaitējums iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas rīcības dēļ.

Senāts šajā lietā lemjot par prasījuma pieļaujamību ir atzinis, ka ja kriminālprocesā personai tiek izņemta manta, pēc tam personai tā tiek atdota un tiek konstatēts, ka kriminālprocesā šī manta ir sabojāta, tad personai ir tiesības lūgt zaudējumu atlīdzināšanu, pamatojoties uz Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2. panta otro daļu. Turklāt persona, kurai ir tiesības lūgt atlīdzināt zaudējumus, kas nodarīti ar kriminālprocesā izņemtās un pēc tam atdotās mantas sabojāšanu, var arī nebūt tā persona, pret kuru ir uzsākts kriminālprocess. Tā var būt jebkura persona, kurai kriminālprocesā tiek izņemta un sabojāta manta (sk. *Senāta 2024.gada 30.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-595/2024, ECLI:LV:AT:2024:1030.SKA059524.3.L, 14. punktu*).

Ņemot vērā minēto tiesa atzīst, ka pieteicēja gadījumā ir iestājies Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4. panta pirmās daļas 2. punktā minētais kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats. Proti, lietā nav strīda par to, ka kriminālprocesa ietvaros veiktās kratīšanas laikā izņemtie 8271 ASV dolāri tika sabojāti, veicot komplekso DNS un daktiloskopisko ekspertīzi. SIA "Tavex" un AS "Industra Bank" atteica pieteicējam kratīšanā izņemtos 8271 ASV dolārus samainīt pret*eiro*, norādot, ka naudas zīmes ir bojātas. Arī tiesa 2026.gada 9.janvāra tiesas sēdē, apskatot bojātās naudas zīmes, pārliecinājās, ka uz tām ir plankumi sarkanā krāsā (audio protokols no 00:06:4800:07:24). Kriminālprocesa virzītājs A. Lisenko 2022.gada 8.februāra vēstulē, ar kuru pieteicēja sākotnējais iesniegums par bojāto naudas zīmju apmaiņu pret derīgām naudas zīmēm tika pārsūtīts Ģenerālprokuratūrai, ir apstiprinājis, ka visticamāk ekspertīzes rezultātā banknotes tika sabojātās un kredītiestādes tās nepieņem, līdz ar to lūdz Ģenerālprokuratūru apmierināt pieteicēja lūgumu un pārskaitīt pieteicējam8271 ASV dolārus vai arī to ekvivalentu *eiro*.

[9] Rīcība ar lietiskajiem pierādījumiem ir regulēta Kriminālprocesa likuma 240. pantā. Minētā panta trešā daļa nosaka, ka, ja lietiskais pierādījums ir jāatdod tā īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, procesa virzītājs ne vēlāk kā 14 dienu laikā pēc sprieduma vai lēmuma par kriminālprocesa izbeigšanu stāšanās spēkā par to paziņo lietiskā pierādījuma īpašniekam vai likumīgajam valdītājam un iestādei, kas nodrošina lietiskā pierādījuma glabāšanu.

Kriminālprocesa likuma 240. panta piektā daļā nosaka, ja lietiskais pierādījums ir jāatdod tā īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, taču to izdarīt nav iespējams, īpašniekam atlīdzina ar tās pašas sugas un tādas pašas kvalitātes priekšmetu vai arī samaksā tā vērtību, kāda pastāv atlīdzināšanas dienā.

Norma īsteno Latvijas Republikas Satversmes 92. pantā un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. protokola 1. pantā minēto īpašuma tiesību aizskāruma novēršanas pienākumu. Atbilstoši vispārējam principam katrs zaudējums ir atlīdzināms tādā apmērā, lai pēc iespējas atjaunotu iepriekšējo stāvokli (gan efektivitātes, gan līdzvērtības ziņā) (sk. *Senāta 2016.gada 14.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-1012/2016 8. punktu*).

Minētās normas jēga ir pēc iespējas atjaunot to situāciju, kāda pastāvējusi, pirms valsts pārvalde veica privātpersonai piederoša īpašuma izņemšanu. Tāpēc atlīdzināmajai vērtībai ir jābūt tādai, kas atlīdzināšanas dienā ļauj personai iegādāties tādas pašas sugas, kvalitātes un apjoma preci, kāda tikusi izņemta kriminālprocesa ietvaros.

Līdz ar to, nosakot šo vērtību, uzmanība pievēršama visiem izņemto lietisko pierādījumu raksturojošajiem apstākļiem, jo tikai tā iespējams nodrošināt, ka atlīdzinājuma piešķiršana pēc iespējas atjauno iepriekšējo stāvokli (sk. *Senāta 2019.gada 30.augusta sprieduma lietā Nr. SKA-603/2019, ECLI:LV:AT:2019:0830.A420525913.9.S, 4. punktu*).

Saskaņā ar noteikumu Nr. 1025 9. punktu procesa virzītājs uzskaita lietisko pierādījumu un ir atbildīgs par tā saglabāšanu līdz lietiskā pierādījuma nodošanai glabāšanā aģentūrai, citai personai vai iestādei vai līdz lietiskā pierādījuma iznīcināšanas beigām. Savukārt noteikumu Nr. 1025 38. punkts nosaka, ka, ja lietiskais pierādījums ir iznīcināts, tā īpašniekam vai likumīgajam valdītājam atlīdzina no deponēto līdzekļu konta lietiskā pierādījuma vērtību atlīdzināšanas dienā vai atlīdzina ar tādas pašas sugas un tādas pašas kvalitātes priekšmetu, ņemot vērā lietisko pierādījumu, arestētās mantas vai mantas, kurai atcelts arests, aprakstes un novērtējuma aktā norādīto novērtējumu (neatskaita izdevumus, kas saistīti ar attiecīgā lietiskā pierādījuma uzglabāšanu un iznīcināšanu).

Līdz ar to tiesa secina, ka procesa virzītājs ir atbildīgs par lietisko pierādījumu glabāšanu līdz tā atdošanai īpašniekam. Ja tiek konstatēts, ka lietiskais pierādījums ir sabojāts, tad īpašniekam ir jāatlīdzina tā vērtība.

No kriminālprocesa virzītāja A. Lisenko 2026.gada 7.janvāra tiesas sēdē sniegtās liecības izriet, ka šāds gadījums, kad īpašniekam tiek atgriezti izņemtie dolāri, viņa praksē bija pirmā reize. Viņš uzsvēra, ka *euro* banknotes parasti bankas pieņem un apmaina. Līdz ar to nebija šaubu, ka konkrētajā gadījumā dolāru naudas zīmes pieteicējs varēs apmainīt. Birojam nebija tādas informācijas, ka nauda varētu tikt nepieņemta. A. Lisenko redzēja, ka banknotes ir apstrādātas un tās vairs nevar izmantot. Ņemot vērā, ka kriminālprocess tika pabeigts un 8271 ASV dolārunaudas zīmes tika atdotas pieteicējam, A. Lisenko vairs nebija pamats lemt par bojāto naudas zīmju vērtības atlīdzināšanu.A. Lisenko pieteicēja lūgumu pārvirzīja biroja juridiskajai nodaļai, lai tā izlemtu, vai birojs var izmaksāt naudas līdzekļus no biroja budžeta līdzekļiem. Birojs norādīja, ka nevar izmaksāt, jo nav konstatēta nekāda nelikumīga rīcība no procesa virzītāja un biroja, šis jautājums lemjams Ģenerālprokuratūrai. Līdz ar to A. Lisenko pārsūtīja pieteicēja iesniegumu Ģenerālprokuratūrai (ieraksta 00:11:09-00:14:27).

Konkrētajā gadījumā kriminālprocesa virzītājam – biroja amatpersonai A. Lisenko –, redzot, kakratīšanas laikā izņemtās 8271 ASV dolāru naudas zīmes ir sabojātas, nevajadzēja 2022.gada 7.janvārī pieņemt lēmumu atdot tās pieteicējam, bet gan vajadzēja atlīdzināt to vērtību. Procesa virzītājs nezināšanas dēļ paļāvās, ka ASV dolāru naudas zīmes pieteicējam būs iespējams apmainīt kādā no Latvijas kredītiestādēm. Procesa virzītājs pieļāva kļūdu, bet šāda kļūda nevar liegt pieteicējam saņemt atlīdzinājumu, par viņam piederošo naudas zīmju sabojāšanu.

[10] Tiesa piekrīt Ģenerālprokuratūrai, ka lūgums par bojāto naudas zīmju vērtības atlīdzināšanu bija jālej procesa virzītājam atbilstoši Kriminālprocesa likumam un noteikumiem Nr. 1025. Neskatoties uz minēto, iepriekš teiktais nevar atbrīvot no atbildības Ģenerālprokuratūru, ja procesa virzītājs un birojs nav rīkojušies atbilstoši normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 10. pantu persona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas. Pieteicējam tiktu atlīdzināta bojātās naudas vērtība, ja procesa virzītājs nepieņemtu lēmumu par bojāto naudas zīmju atdošanu pieteicējam. Iestādes kļūda un lēmumu pieņemšanas secība nevar radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas. Līdz ar to Ģenerālprokuratūrai bija jālabo procesa virzītāja pieļautā kļūda un jāatlīdzina pieteicējām bojāto naudas zīmju vērtība.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka pieteicējam ir atlīdzināma kratīšanas laikā izņemtās un ekspertīzes laikā bojātās 8271 ASV dolāru naudas zīmju vērtība.

[10] Pieteicējs lūdz 8271 ASV dolāriem piemērot inflācijas koeficientu.

Saskaņā ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 12. panta sesto daļu zaudējuma atlīdzībai, kas nav atlīdzība par mantai nodarītiem zaudējumiem, piemēro Centrālās statistikas pārvaldes noteikto patēriņa cenu indeksu.

Analizējot Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Savienības Vispārējās tiesas praksi lietās par zaudējumu atlīdzinājuma piešķiršanu, ir secināms, ka Eiropas Savienības Tiesas praksē ir noteiktas personu tiesības uz kompensācijas procentiem. Šis procentu veids ir saistīts ar naudas vērtības kritumu, t. sk. vērtības kritumu, kuru ir izraisījusi inflācija un kuru mērķis ir kompensēt laiku, kas ir pagājis no zaudējumu rašanās brīža līdz zaudējuma

apmēra novērtējumam. Tomēr vienlaikus ir norādāms, ka ne no vienas sprieduma atziņas neizriet, ka šāds papildu atlīdzinājums (kompensācijas procenti) būtu obligāti jāaprēķina, līdz ar to var secināt, ka šāda atlīdzinājuma prasīšana ir paša cietušā izvēle (sk. *Senāta 2021.gada 15.decembra sprieduma lietā Nr. SKA68/2022, ECLI:LV:AT:2022:1215.A420340217.20.S, 27. punktu*).

Konkrētajā lietā pieteicējs ir izvēlējies prasīt 8271 ASV dolāriem piemērot inflācijas koeficientu.

[11] Ģenerālprokuratūra uzskata, ka nav pamats piemērot inflācijas koeficientu, jo bojātās naudas zīmes ir uzskatāmas par mantu, līdz ar to nav pamats piemērot Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 12. panta sesto daļu.

Tiesa šādam viedoklim nepiekrīt. Naudas banknotes ir finanšu līdzekļi un tā nav manta Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 12. panta sestās daļas izpratnē. Zaudējumus naudas vērtības krituma dēļ ir jāskata plašāk un tiesa tos saista ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. protokola 1. panta pārkāpumu.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir risinājusi jautājumu par inflācijas koeficienta aprēķināšanu lietās saistībā ar zemes piespiedu atsavināšanu (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1997.gada 9.jūlija sprieduma lietā „Akkus v. Turkey”, iesniegums Nr. 19263/92; 1998.gada 23.septembra spriedums lietā „Aka v. Turkey”, iesniegums Nr. 19639/92*). Abās šajās lietās valsts no iesnieguma iesniedzējiem atsavināja zemesgabalus sabiedrības vajadzībām, tomēr kavējās ar kompensāciju par atsavināto zemju izmaksāšanu. Laikā, kad iesniedzējiem netika izmaksāta kompensācija, Turcijā bija inflācija aptuveni 60–70 % apmērā (atkarīgs no lietas un laika posma), tomēr Turcija, izmaksājot iesniedzējiem kompensācijas, piemēroja tikai 30 % lielus nokavējuma procentus. Tā rezultātā abi pieteicēji piedzīvoja zaudējumus naudas vērtības krituma dēļ. Abās šajās lietās Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka ir noticis Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. protokola 1. panta pārkāpums, un noteica papildu zaudējumu atlīdzību.

Tātad inflācija ir uzskatāma par zaudējumu sastāvdaļu, kuru var kompensēt, lai novērstu sekas, kad personai samazinās atlīdzinājums naudas vērtības krituma dēļ *(turpat 28.punkts)*.

Inflācijas apmērs Latvijā ir uzskatāms par tādu, kuru var objektīvi pierādīt, jo inflācijas līmeni Latvijā aprēķina Centrālā statistikas pārvalde un inflācijas apmēru var noteikt, izmantojot tās izveidoto inflācijas kalkulatoru. Veicot aprēķinus, tiesa konstatēja, ka inflācijas koeficients no 2022.gada 7.janvāra līdz šīm brīdim ir paaugstinājies par 30 % (https://tools.stat.gov.lv/cpi_calculator/lv/2022M01-2025M12/0/100).

Līdz ar to ir pamats atlīdzināt arī 8271 ASV dolāriem papildus piemēroto pieteicēja prasīto inflācijas koeficientu.

[12] Apkopojot spriedumā norādīto, pieteicēja pieteikums ir apmierināms un pieteicējam ir atlīdzināmi kriminālprocesā Nr. 16870003218 nodarītie zaudējumi 9968,35 *euro*.

[13] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr. 85 “Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu” 13. punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126. pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Tiesa konstatē, ka pieteicējs par lietas ierosināšanu tiesā ir samaksājis valsts nodevu 30 *euro*. Ievērojot to, ka pieteicēja pieteikums ir apmierināms, no atbildētājas par labu pieteicējam piespriežama samaksātā valsts nodeva 30 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 246.251., 289.-291. pantu, tiesa

nosprieda

apmierināt /Persona A/ pieteikumu;

uzlikt par pienākumu Ģenerālprokuratūrai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atlīdzināt /Persona A/mantiskos zaudējumus 9968,35 *euro*;

piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu /Persona A/ (personas kods /Personas kods A/)valsts nodevu 30 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese S. Audzere